

Aanvullend advies wetsvoorstellen KEI i.v.m. herijking business case

Dit document bevat de alternatieve tekst van het origineel. Dit document is bedoeld voor mensen met een visuele beperking, zoals slechtzienden en blinden.

Brief aan De Minister van Veiligheid en Justitie
Mr. I. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum: 28 januari 2015
Contactpersoon: Voorlichting
Telefoonnummer: 06-46116548
Bijlage: 1

Inhoud van de brief

Geachte heer Opstelten,

Bij brieven van 14 januari 2014 en 27 juni 2014 heeft de Raad voor de rechtspraak (de "Raad") advies uitgebracht over de wetsvoorstellen Vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht voor 1) de eerste aanleg en 2) hoger beroep en cassatie (de "wetsvoorstellen"). In het advies van 14 januari merkte de Raad over de financiële gevolgen van het wetsvoorstel op dat het op dat moment nog niet mogelijk was hiervan een onderbouwde inschatting te maken, omdat het niet voldoende duidelijk was tot welke precieze wijzigingen van de werkprocessen binnen de gerechten en welke andere kosten het wetsvoorstel zou gaan leiden.

Inmiddels is hierover meer duidelijkheid ontstaan. In opdracht van de Raad heeft de Boston Consulting Group ('BCG') in december 2014 de eerste (zeer globale) business case van het programma Kwaliteit en Innovatie ('KEI') uit 2013 herijkt. Bij deze herijking kon nu ook het masterplan KEI, waarin de doelstellingen, ontwerpprincipes en te behalen resultaten zijn uitgewerkt, worden betrokken. Voorts is rekening gehouden met aanpassing van sociale regelgeving, die tot gevolg zal hebben dat een deel van het personeel niet (direct) herplaatsbaar zal zijn.

Dit heeft tot gevolg dat nu een vollediger beeld kan worden geschetst van de financiële gevolgen van het programma KEI en de wetsvoorstellen KEI in het bijzonder. Het gaat dan om alle kosten en baten van het programma KEI, centraal en decentraal, over de periode 2013-2020. Overigens zal ook dit beeld de komende jaren bijstelling behoeven

op basis van het beschikbaar komen van nieuwe informatie. Op dit moment wordt bijvoorbeeld gewerkt aan een actualisatie van de verwachte besparingen op personeelskosten ten gevolge van KEI.

De financiële gevolgen van het gehele programma KEI worden hieronder weergegeven (par.1). Daarna wordt aangegeven welk deel van deze gevolgen specifiek betrekking hebben op de wetsvoorstellen (par. 2). Tot slot wordt ingegaan op het financieringsvraagstuk (par.3).

1. Financiële gevolgen van KEI

Een betere dienstverlening aan de samenleving bieden door snelle, eenvoudige en digitale procedures, dat is het doel van KEI. Een bijkomend effect van KEI is dat de Rechtspraak efficiënter kan gaan werken, wat leidt tot kostenbesparing.

Maatschappelijke baten

Het grootste deel van de baten van KEI vallen niet bij de rechtspraak zelf, maar bij rechtszoekenden en ketenpartners. Maatschappelijke baten zijn lastig te kwantificeren. Inschatting is dat de maatschappelijke baten jaarlijks circa € 270 mln. bedragen als gevolg van een efficiëntere inzet van kapitaal. Dominant element hierbij is de verkorting van de doorlooptijden die een versnelling van economische processen en een betere benutting van kapitaal tot gevolg heeft. Dit kan worden becijferd op circa € 225 mln. Niet meegerekend in dit bedrag zijn de effecten van reductie van fraude. Dit wordt nog onderzocht. Verder mogen besparingen worden verwacht als gevolg van lagere deurwaarderkosten en kosten voor ketenpartners en advocatuur circa € 35 mln.) en tijdsbesparing bij burgers en bewindsvoerders ` circa € 10 mln.).

Besparingen bij de Rechtspraak

BCG constateert dat ten gevolge van KEI de totale jaarlijkse kosten van de rechtspraak per saldo zullen afnemen. De besparingen – die zich later voordoen dan in eerste instantie verwacht - lopen op van € 11 mln. in 2018 tot € 54 mln. in 2020. De IT-kosten nemen weliswaar toe maar de kosten van met name administratief personeel en 'papier' (kopieer- en frankeerkosten) en huisvesting nemen uiteindelijk sterker af. In de bijlage worden de verschillende kostenposten en de daarmee gemoeide bedragen in een tabel weergegeven.

Investerings door de Rechtspraak

Om deze maatschappelijke baten en rechtspraakbesparingen mogelijk te maken moeten investeringen worden gedaan in de periode 2013-2020. Het gaat dan zowel om IT-investeringen als om investeringen ten behoeve van de implementatie. Zo is bijvoorbeeld een aanzienlijke investering nodig om de zittingszalen aan te passen tot 'digitale zittingszalen', waar zaken ter zitting digitaal behandeld kunnen worden¹. Gemiddeld gaat het om ca. € 25 mln. per jaar; cumulatief in de periode 2013-2020 om € 197 mln.

¹ Deze kosten waren in de business case van 2013 niet meegenomen.

2. Financiële gevolgen van specifiek de wetsvoorstellen

Het programma KEI omvat meer dan de wetsvoorstellen, die betrekking hebben op de civiele en bestuursrechtspraak. Ook de vernieuwing van de manier waarop de gerechten hun toezichthoudende taken (bij o.m. insolventies, beschermingsbewind en curatele) vervullen en de implementatie van de vernieuwingen op het gebied van de strafrechtspraak maken onderdeel uit van het programma KEI.

De maatschappelijke baten ad € 270 mln. (zie paragraaf 1) kunnen naar de mening van de Raad volledig aan de wetsvoorstellen worden toegerekend.

Een deel van de kosten en baten die bij de Rechtspraak zelf vallen, zijn het gevolg van specifiek de wetsvoorstellen. Een ander deel van de kosten en baten is toe te rekenen aan de rechtsgebieden toezicht en straf.

In de herijkte business case zijn de personele gevolgen van KEI niet uitgesplitst naar rechtsgebied. In de eerste business case vond deze uitsplitsing wél plaats. Daaruit bleek dat de gevolgen van KEI voor de personele kosten voor ruim 70% betrekking hadden op de rechtsgebieden civiel en bestuur; de overige 30% van de kosten op de rechtsgebieden toezicht en straf. Verondersteld mag worden dat alle kosten en baten in de herijkte businesscases verdeeld mogen worden in deze verhouding.

Dit uitgangspunt leidt tot de conclusie dat de wetsvoorstellen besparingen met zich meebrengen die oplopen tot € 38 mln. in 2020 en in de periode 2013-2020 een totaalbedrag aan investeringen vergen ad. € 140 mln. (gemiddeld € 17 mln. per jaar)

Ten slotte

KEI is maatschappelijk gezien een noodzakelijk programma. De businesscase wijst dit uit. Na 2018 zal er sprake zijn van aanzienlijke baten. In de periode tot 2018 zijn echter forse investeringen noodzakelijk. Het totale financiële beeld op grond van de uitvoering van het programma KEI wordt in het reguliere proces van de begroting 2016 en prijsonderhandelingen 2017-2019 met u besproken.

Voor de beheersing van het programma is een strak auditprogramma opgezet. In dit auditprogramma zijn interne en externe audits, alsmede gateway reviews opgenomen. Ter beheersing van de kosten zal de Raad voor de rechtspraak (nog) meer op de kosten sturen. De business case is in die zin kaderstellend.

Hoogachtend, Mr. F.C. Bakker, Voorzitter Raad voor de rechtspraak

Bijlage

Kosten en besparingen bij de rechtspraak: KEI-totaal

Structurele kosten

Kosten en besparingen bij de rechtspraak	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
<i>Structurele kosten:</i>									
Personeelskosten ²	-	-	-	-	-7	-19	-47	-51	n.v.t.
IT-kosten ³	-	2	7	13	17	17	12	12	n.v.t.
Huisvesting en papier	-	-	-	-	-2	-9	-12	-15	n.v.t.
Totaal structurele kosten	-	2	7	13	8	-11	-47	-54	n.v.t.

Noodzakelijk incidentele investeringen

Kosten en besparingen bij de rechtspraak	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
IT ⁴	7	15	26	19	10	2	-	-	79
Implementatiekosten ⁵	6	9	20	24	25	22	10	2	118
Totaal incidenteel									197

Toerekening kosten en baten aan de wetsvoorstellen

Uit de eerste business case KEI van juni 2013 was de inschatting dat de gevolgen van KEI voor de personele kosten voor ruim 70% betrekking hadden op de rechtsgebieden civiel en bestuur; de inschatting was dat de overige 30% van de kosten waren toe te rekenen aan de rechtsgebieden toezicht en straf.⁶ Verondersteld mag worden dat alle kosten en baten in de herijkte business cases verdeeld mogen worden in deze verhouding.

² Besparing juridische ondersteuning (JO) en administratieve ondersteuning (AO) en BV -/- misgelopen AO besparing en inzet extra rechters voor zware zaken. NB: in de herijkte businesscase worden de extra rechters niet doorgerekend maar wel genoemd. 6 mln van de JO-besparing wordt gebruikt om rechters zware zaken af te laten doen was de stelling in de eerste businesscase.

³ De structurele IT-kosten op blz. 28 van het BCG-rapport aangevuld met het saldo van (de overige jaarlijkse kosten -/- de jaarlijkse baten) op blz. 29. Deze overige jaarlijkse kosten zijn verhoogd met de rente en afschrijvingskosten ten gevolge van leningen voor de digitale zittingszalen (lokale it-randvoorwaarden; deze eenmalige investeringskosten vallen dus weg, blz. 40)

⁴ Blz. 28

⁵ Het totaal van centrale kosten, lokale kosten en reorganisatie- en mobiliteitskosten.

⁶ Besparing AO 41 mln (30 mln civiel en bestuur; 11 mln straf en toezicht) besparing JO 13 mln (9 mln civiel en bestuur; 4 mln straf en toezicht). Totaal dus 54 mln besparingen waarvan 72% civiel en bestuur). Blz. 166/167 eindrapportage validatie en advies, 25 juni 2013.